

1945, 13. duben. Košice. — Článek Ústředního orgánu KSS „Pravdy“ s ostrou kritikou toho, že dosud nevyšlo nařízení o lidových soudech.

Čo je s Ludovými súdmi?

Verejnosť netrpezlivo čaká ohlásené nariadenie¹

Predsedníctvo SNR usnieslo sa ešte pred troma týždňami „vydať v najkratšom čase nariadenie o zriadení Ludových súdov, ktoré by v krátkom čase urýchlene pristúpily k potrestaniu nemeckých a maďarských fašistov a tiež slovenských previnilcov voči vlastnému národu“.

Od tých čias, čo SNR tento prísľub dala, oslobodila Červená a čs. armáda skoro celé územie Slovenska, ustanovila sa ústredná čs. vláda, ktorá vyhlásila svoj program a zdôraznila v ňom tiež svoju rozhodnosť „stíhať, vydať súdu a trestu všetkých zradcov“, a to „bez odkladu, bez váhania a bez shovievavosti voči komukoľvek“. Odohraly sa teda od tých čias udalosti ďalekosiahleho dosahu, no sľúbené nariadenie o Ludových súdoch, ktoré je tak prepotrebne pre očistenie Slovenska od fašistických nepriateľov národa a ich agentov, pre zvýšenie autority našich Ludových orgánov, áno, aj pre zachránenie cti nášho národa, dosiaľ nevyšlo.

Demokratická verejnosť si nevie vysvetliť toto otáľanie a sputuje sa netrpezlivo: Čo je s ohláseným nariadením o Ludových súdoch? Azda by mohlo odpovedať na otázku Povereníctvo pre pravosúdie, no najlepšou odpoveďou by iste bolo — predloženie nariadenia. Ak je to byrokratický pavúk, čo hatí vydanie nariadenia, odporúčalo by sa siahnuť mu nešetrou rukou do jeho neplodných pavučín.

Pravda 13. 4. 1945, čís. 43.

a na správě nového státu. O tomto úsilí svědčí i následující záznam o usneseních přijatých na poradě ústředního polit. tajemníka KSS s oblastním tajemníkem KSS v Michalovcích, konané 27. 4. 1945:

„Bolo usnesené:

1. Započať akciu, v rámci ktorej sa v okresoch Humenné, Snina, Medzilaborce, Vranov n/Top a Sobrance budú svolávať v dedinách plenárne schôdze voličov, na ktorých členovia miestnych Národných výborov budú dodávať zprávy o svojej činnosti. Schôdze nech sú organizované tak, aby sa občianstvo (mohlo) volne vyjadriť o práci miestnych Národných výborov a prípadne prednieslo návrhy na zmenu alebo novú voľbu Národných výborov.

Je žiaduce, aby na týchto schôdzach po demokratickej diskusii boli vynesené rezolúcie, v ktorých sa vyslovuje dôvera Národným výborom, ďalej sa vynášajú rezolúcie, v ktorých občianstvo sa vysloví o doterajších výsledkoch pozemkovej reformy prípadne ohľadne prevádzania i druhej etapy pozemkovej reformy. V rezolúciach týkajúcich sa pozemkovej reformy nech je zdôraznené, že na pôdu majú nárok predovšetkým chudobní roľníci a že prideľovanie pôdy má ináč ďalej ostať v rukách roľníckych komisii a nie byrokratických strán (místo „strán“ patrí pravdepodobne podle smyslu „úradov“ — pozn. editorů). Rezolúcie nech obsahujú tiež bod o mimoriadnych Ludových súdoch, v ktorých sa žiada urýchlené a prísne potrestanie zradcov a kolaborantov. Je tiež účelné, aby sa občianstvo na týchto schôdzach vyslovilo o činnosti okresného Národného výboru.

Takto prijaté rezolúcie treba zaslať nadriadenému okresnému Národnému výboru a Slovenskej Národnej rade. Oblastné a okresné sekretariáty nech sa postarajú o to, aby opisy rezolúcií boli zaslané aj Ústrednému sekretariátu.

V tejto súvislosti treba prevádzať veľkú politickú kampaň na obhajobu Národných výborov, ako ľudom volených a kontrolovaných demokratických orgánov a na vyvrátenie útokov, ktoré sa zo strany niektorých činiteľov a živlov vedú proti inštitúcii Národných výborov.

Čo sa týka michalovského okresu, treba túto kampaň prevádzať podľa účelnosti a podľa situácie. Je nevyhnutné celú akciu politicky a organizačne pečlivo pripraviť a previesť v etapách. Ohľadne michalovského okresného Národného výboru a ohľadne michalovského miestneho Národného výboru je žiaduce v rámci Národného frontu dohodnúť sa o ich reorganizácii tak, aby do nich boli pojatí niekoľkí zástupcovia demokratickej strany. Je žiaduce túto reorganizáciu previesť bezokladne.“ (AÚV KSS Bratislava, skup. 1/23, Korešpondencia s NV 1945—1951.)

¹ Článek Pravdy šel do živého a přišel v nejvyšší čas. Slovenská demokratická veřejnost se znepokojením sledovala průtahy, k nimž došlo při přípravě retribučního nařízení SNR. Již 22. února 1945 jmenoval pověřenec SNR pro spravedlnost poradní legislativní sbor, jehož jedním z nejnaléhavějších úkolů bylo připravit osnovu nařízení o lidovém soudnictví (Národní obroda 23. 2. 1945). Prvá předloha byla připravena již koncem února (srv. přípis pověřence SNR pro spravedlnost z 10. 3. 1945; ASNR Bratislava, f. Košice 1945, č. 381/45) podle